

Ühtik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisel aastas 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Ilmub iga laupäeval.

Toimetus ja tallitus:

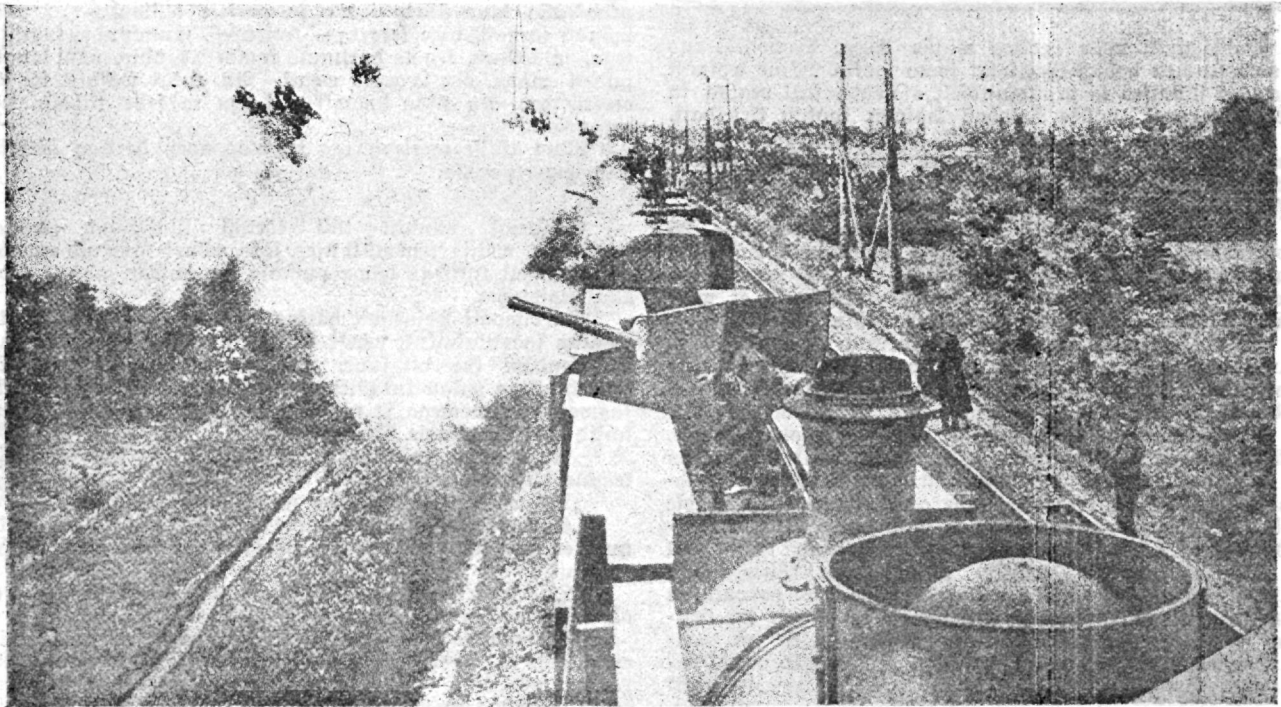
Tallinnas, Harju ja Riihtli uulitsa nurgal nr. 15,
„Teaduse“ raamatukaupluses. Telefon № 740.

„Meie Matsi“ nimi ja selle nimega ühinenud näopilt on ametlikult registreeritud ja kinnitatud. 12. detsembril 1914. a № 34191 all.
Zäreltegemise eest hotatatakse.

Nr. 19.

Teisipäeval, 23. (5. jaan.) detsembril 1914.

Nr. 19.

Belgia jõomusrong.

**Säid pühi,
austatud lugejad!**

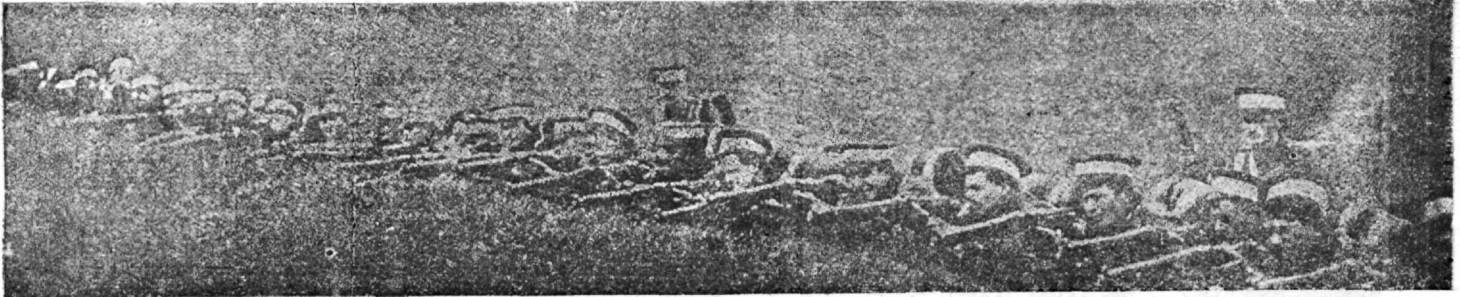
23. jõulukuu, 1914.

Meie Mats.

„Meie Matsi“ toimetus palub austatud
päewapiltnikka

temale lehes avaldamiseks ajakohaseid üleswõtteid jaata,
ühes lähema seletusega. Tasu hankil.

Meie Matsi järgmine (20.) sõjanummer ilmub
2. jaanuaril ühes mitmewärwilise seinakalendriga.

Rüütd kaitsekraawis.

Tüüfite leiba.

Gardimonti noor hertsog wiibis E-s, Sawoyes, kus ta oma kuulust hobust Perikolat joota laskis. Eine wõtmist lõpetades flimittes ta pealtsaudselt ajalehte, seal peatas ta pilk uudise peal, milles Reishofi lahingu kaotust kirjeldati.

Ta tühendas oma weiniflaasi, pani salwrätiku restorani laua peale, kästis oma teenvit asjad kofku pakkida, sõttis kiirrongiga Pariisi ja läks jalamaid nekrutite kontoris, kus teatas, et tegewasse sõjawälke astub.

Eht ta küll juba 19. eluaastast peale praeguse 25 aasta wanuseni tormilist ja närwist häwitawat elu elas, aga nii pea, kui noor hertsog kuulda sai, et prantslased Prantfusemaa pinnal lahingu kaotasid, tundis ta, et weri temale näkku löi, just kui oleks ta kõrwalku saanud.

Waat' sellepärast leiamegi nowembrikuu algusel 1870. a. Gardimonti hertsog Heinrichi, teise polgu kolmandama roo pääsimehena Pariisi lähedalt, suure rutuga üles ehitatud eelindlustusest, kus rood, milles ta teenib, poigal on.

See on kurb maakoh: porine, sügawate roobastega tee, mille äärde wiletsad puutesed on istutatud, wiib läbi lageda ja wiletsate põldude, tee ääres on mahajäetud kõrts aiamajastega, kuhu soldatid endile ajutised peawarjud sisse seadnud. Mõni päew tagasi on siin lahing olnud: mõned tee äärsed puutesed on maha murtud ning lõigil neil on wärstled, walged kuulide jäljed koores küljes. Mis majas peutub, siis on selle wäljanägemine kole: pommid on katuse purustanud, seinad wiinamarja mahlagaga üle pritsitud — nagu werega määritud. Aiamajastel on pooltelti purustatud, keeglimängu hoone küljeli wirutatud, kütgete märjad nõõrid kinnuwad niiske tuule hülilide käes, peal kirjad uste kohal on kuulidest ära kriimustatud. — Ilhidelt, kõik tuletab endiseid rõõmsaid ja lõbusaid pühapäivi, — mil rahwas siin pidutsemas käis, tigeada pillega meelde. Ning kõige selle üle raste ja tume talwine taewas, mille all tinased pilwed sõuawad, need on nii madalas, wihased ja kurja kuulutatud.

Kõrti ufke ees seisab hertsog piisiga, keep üle filmade tõmmatud, külmast kanged käd punaste pilste taskus, ja wäriseb külma ja niiskuse pärast oma lambanahkse kuue all. Ta on tumedatesse mõtetesse wajunud, see sõjamees löödud sõjawäest, troostita kurbusega waatab ta küngaste rea poole, mis uduse kaowad, kust iga minut mürinaga walged suitsu pilwed Kruppi suurtükkidest wälja lendawad.

Ühtselt tundis ta näkka.

Ta laskis ühte põlwepidi maha, wõttis oma kotist, mis ta kõrwal seina najal seisis, suure tüki leiba; selle peale hakkas ta otse suurest tükkist pitaldajelt sõõma, sest et ta oma noa ära oli kaotanud.

Mõne suutäie järele oli ta isu ära: leib oli kõwa ja kibeda maiguga. Ja mõelge, et wärstet alles homme saab, ja seda wast ka siis, kui intendandid heaks armawad. Tõeste, mõni lord on soldati põli küll wali! Ah, kudas need nüüd temale meelde tulwad, need endised sõõmaajad, mida ta terwislisteks nimetas, kui ta teisel hommikul, peale eilast liialist õhtusööki, kõige toredamasse Inglis kohwimajasse läks, atna alla laua äärde istus ja enesele tellis. . . . noh, mõnda sarnast, õige terget, — totletilesti, munapudru sparglitega, ja kellner, kes ta harjunud kombeid tundis, pani lauale pudeli wana, eht Leoville weini. Ah, kurat wõtaks, see oli ometi hea aeg ning ilmaski ei harju ta selle rübala leiwaga ära.

Ning äkilise meelepahaga wirutas noor hertsog illejäänud leiwa porisje.

Selsamal minutil tuli kõrtst liinisoldat wälja, kumardas, wõttis leiwatüki illes, läks mõned sammud eemale, pühkis fineli käifega leiwa puhtaks ja hakkas ahnelt seda alla kugistama.

Gardimonti Heinrichil hakkas oma teo üle häbi ja ta waatas kaastundlikult waese selfimehe peale, kes oma head isu tõendas. See oli suur, pill noormees, õige konarliku lehaehtusega, palawikus läikivate filmadega, haigemajas pikatsaswanud habemega ja niwõrd lahja, et terawad küünarnukid läbi kuueläiste filma paiskfid.

„Ragu näha, oled ja wäga nähjas?“ — küsis hertsog, temale lähemale minnes.

„Ragu näed“, — wastas see, leiba närvides.

„Sarnafel korral anna mulle andeks. Oleks ma teadnud, et seda leiba sulle waja läheb, ma ei oleks teda maha wõtsanud.“

„Oh, see ei tee midagi“, — wastas soldat, — „ma ei ole toidu walija!“

„Ükstapuhas“, — wastas aadeli mees, — „ma tegin rumalaste ja kahetsten seda. Ma ei taha, et sa minu illeholwa mõtleks, — ja et mul pudelis weel natuke wana konjakti on. . . . siis wõiksin seda selfis ära juua.“

See sai leiwaist jagu. Hertsog ja tema riilpafid lonksu wana wiina ning tutwus algas.

„Aga kudas teie nimi on?“ — küsis liinlane.

„Gardimont“, — wastas hertsog, nime ja seisust litlemata jättes. „Aga sinu nimi?“

„Jean—Wittor. . . . Ma alles tuln tegewasse wälke. . . . Tuln alles hiljuti laatsaretist wälja. . . . Sain Sch. all haawatada. . . . Ah, seal laatsaretis oli hea olla ja teenija andis toredat hobufeliha suppi. . . . Mul oli ainult wäike kriimustus; major kirjutas mind wälja, ja nüüd pean ma jälle näkka fätte surema. . . . Sest, usu eht mitte, selfimees, nii kui sa mind siin näed, ei ole terve mu elu muud midagi olnud, kui lõpmata nälgimine. Ma nälgin kõige oma eluaja.“

Need sõnad kõlasid imelikult noore elumehe kõrwas, kes alles hiljuti kahetseks Inglis kohwimaja kõõgi peale oli mõtelnud, ja Gardimonti hertsog waatas imestades, peaaegu hirmuga oma selfimehe peale. Soldat naeratas haigla-

selt ja näitas sealjuures temale oma hundihambaid, nälgase hambaid, nii valgeid tema tuhmi näokarwaga sõrreldes; ta nagu aimas, et temalt awalikku oletat nõuti.

Kuulge, — ütles ta, järsku feltimehega „teie“ peale üle minnes, nagu aimates, et tema ees rügas ja õnnelaps seisab, — „kas soowikite siin tee peal pisut edasi ja tagasi jalutada, et jalad sooja saaksid, ja ma räägin teile sarnaseid asju, mida teie eluilmaski pole wast kuulnud . . . Mind hüütakse Jean-Wiktorigi, lihtsalt Jean-Wiktorigi, sest ma olen leitud laste majast ja minu kõige armsam lapsepõlwe mälestus on — minu warane lapse põli leitud laste warjupaikas. Woodi linad olid puhtad meie wäljsetes woodides, meie mängime aias suurte, põliste puude all ja meie juures oli halastaja õde, üsna noorutene, kahwatanud nagu wahaküünal (temal oli tüsikus); tema armastas mind rohkem kui teisa, mina armastasin ennem tema lähedal olla, kui teiste laste seas mängida, sest ta paitas mind oma käega. . . Aga kaheteistkümnemast eluaastast peale — alaline terjaminine. . . Walitusus pani mind õlgedest toolide punuja juurde õpipoisiks. Mis amet see on, teate isegi, sellega on wõimata igapäewast leiba saada, sellepärast wõiski minu peremees omale õpilasi ainult leitud laste majast wõtta, neid õnnetuid, kellel pole wanemaid ega eestkostjaid. Sest saadid hakkasin ma nälgja kannatama. Peremees ja perenaine olid kole-ihnsad, söögi ajal lõigati meile ainult üks wäike pala leiba, muul ajal seisis leib luku taga. Ja õhtuöögi ajal oleksite pidanud meie perenaisi nägema, tema musta tanuga, kui ta meile suppi ette tõstis ja iga lusikatäie juures õhkas. Teised kaks õpilast olid pimedad, — „Noorte pimedate majast“ wõetud, nemad olid vähem õnnetumad kui mina, nemad ei saanud küll minuist rohkem, aga nemad ei näinud ju seda kurja pilku, millega perenaine meid mõdtis, kui ta meile sööki ulatas. . . Ja õnnetus oli just selles, et minul juba sellel ajal kange söögijuu oli. Aga kas olin ma siis selles süüdlane? . . . Kolm aastat õppisin ma seal alalõpmata nälgides. . . Kolm aastat. Nõustaga õppisin ameti ära, aga walitusus ei wõi ju kõike teada ja keegi ei tule selle peale, et lapsi wälja kurnatakse. . . Ah, teie imestate, et ma muda seest leiwatüki ülesse wõtan! Olge rahul, sellega olen ma harjunud; ma olen priigihumikute küllalt koorutefi otfinud ja, kui nad liiga kõwad olid, siis leotasin ma neid õõ otja omas kausis. . . Teine kord oli hea lõikus, peab õigust üttema: terwed ihelt poolt praetud leiwatükid, mida koolipoisid koolist tulles endi korwidest jalgteedele pillusid; mina piüüdsin seal lähedal ümber lontida, kui mind kodust kuhugile wälja saadeti. . . Ja siis, kui mu õppeaeg lõppes, ei jõudnud amet, nagu teile ütlesin, meistrit toita. Oh, ma katjusin ka teisa töösi, uskuge, ma soowisin tööd, mul oli kange tahtmine töötada! Ma olin kiwiraujate juures ametis, olin poepoisiks, pöranda pesijaks, ja kelleks ma mitte ei olnud. Mis teha! Täna ei olnud tööd, homme wõeldi kohast ülesse. . . Ühe sõnaga, ma ei saanud üalgi kõhtu täis süüa. . . Kurat wõtaks, küll läks mu hing täis, kui ma kufagilt pagaripoest juhtumisi mööda läksin! Aga, õnneks, tuli sarnastel filmapilkudel mulle alati halastaja õde, — warjupaigast, meelde, kes mind alati ausaks kästis jääda, ja ma nagu tundsin tema palawakaelist paitust oma otsaesisel. . . Ja wiimati kaheteistkümneme aastastel läksin ma soldatiks. . . Teie teate seda niisama hästi, kui minagi, et soldatil ju kõtte seda küllalt jatkub, mida ta tarwitab. Aga nüüd, just nagu kuste — ümberpitamine ja nälg! . . . Teie näete ise: ma ei waletanud teile, wõeldes, et ma oma eluaja nälgisin!”

Noor hertsog oli hea südamega, seda koledat kaebtust kuuldes inimese poolt nagu temagi, kes temaga ühte mundrit kandis, see liigutas teda südamepõhjani. Nagu tema õnneks kuwatas õhtutuul ta filmist paar pisarat ära, mis juba ta nägemist kippusid takistama.

Üks Prantse linn Kreili uulitsatest peale pommitamist.

„Jean-Wiktor,“ — ütles ta, oma korda wiisakuse tundest kihutatult „teie“ peale üle minnes, — „kui meie mõlemad selle sõja üle elame, ja weel kord tõkku juhtume, siis loodan ma teile kasulik olla. Aga praegusel pilgul, kus meil peale kapraki teist pagarit ei ole, ja et minu leiwaportsoon, kaks lorda nii suur on kui mul, minu söögijuu kohta, waja lähed, siis jagame meie seda feltimehelikult, eks ole õige, eks jääb see nii?“

Nemad pigistasid kõwaste ja südamlikult teineteise kätt; ja et õõ juba kätte jõudis, ning nad alaliste uneta õõde ja õõsiste wahikordade läbi wäsinud olid, läksid nad kõrtsi saali, kus tosin soldatit õõgede peal pikutasid, heitsid nende kõrwale ja uinusid raskesse unerippe.

Kõrtsool ärkas Jean-Wiktor ükfi üles, wist küll nälja pärast. Tuul oli pilwede laiali ajanud, kuu walgus tungis läbi kattise kõrtsi katuse saali ja walgustas magawa noore hertsogi ilusat, walget peod. Seltimehe ilust liigutatud, waatas Jean-Wiktor otsetoheste imestusega ikka ta peale, kuni wõwoodu alamohwitser uske lahti tegi ja wiit inimest kutsus, kes wahikorra wahetusel pidiwad minema. Hertsog oli nende seas, aga ta ei ärtanud üles ja ei wastanud kutsel peale.

„Gardimont, tõuste üles!“ — kõrdas alamohwitser.

„Kui teie lubate, teie ausus,“ — ütles Jean-Wiktor, üles tõustes, — „ma lähen tema eest. Ta magab nii toredaste. . . ja ta on mu feltimees.“

„See kurdas arwad.“

Wis inimest läksid wälja ja norstamine algas uueste.

Pooletunni pärast kõlastid õõwaukufes ja üsna lähedal sagedad piisipaugud. Ühe minutiga olid kõit jalul; soldatid jooksid kõrtstist wälja, ettewaatlikult piisfa lastewalmis hoides ja teed mööda kangufesse waadates, mis kuu walgel walendas.

„Mis kella aeg peaks olema?“ — küsis hertsog. — „Mina olin ju täna karauli määratud.“

Keegi wastas temale:

„Jean-Wiktor läks teie asemel.“

Sellel filmapilgul nägid nad soldatit teed mööda nende poole jookswat.

„Noh, mis on?“ — küsisid nad temalt, kui ta lõõtsutades seisma jäi.

Mamohwitser
Otto Jaani p. Riide,
Paide tr., wõitis ka Wene-
Jaapani sõjast oia. Langes
Dpoje alevi lähedal aust-
riaalaste sõrpnellite all.

Kristjan Kant,
Kose tibelt. Waase klast.
Saawatud 17. aug. Dpo-je
klias. Praegu wiibib Ego-
rewi linnas, tagawara ba-
talionis.

August Rudolf Tuis,
Tallinnast. Edja algusest saa-
dit Kroatowi all wõitlemas.

Otto Julius Kraam,
Kirna-Kohatun. Nalimees.
Langenud Kroatowi all 9.
now.

"Preislased tungiwad peale. . . läheme lastekraawi warjule".

"Aga feltimehed, kus need jäid?"

"Elus. . . Minuit see õnnetu Jean—Wiktör. . ."

"Mis on temaga?" — karjatas hertsog.

"Soobitid kuuliga peast tapetud... Ei saanud piitsatadagi."

Minewal talwel, ühel õösel, kella kahe ajal tuli Gardimonti hertsog oma sõbraga, krahw de Salniga, klubist wälja; ta oli mõni jada luudori äramänginud ja kannatas migreni all. "Tahate, Andre," — ütles ta oma feltimehe wastu, — "lähme jala? . . . Ma tahaks wärsket õhtu hingata."

"Nii kudas soowite, mu sõber."

Nad saatsid oma tõllad tühjalt minema, tõmbasid endi kasukate kraed ülesse ja läksid. Järsku weeres hertsogi jalge ees mingi tüükene, mida ta oma kinga ninaga kogemata oli puudutanud; see oli porisje wiisatud leiwa kooruke.

Nüüd wõttis Gardimonti hertsog koorukese, de Salni imestuseks, üles, pühkis hoollega ta enda siidist taskurätikuga, mille peale hertsogi wapp oli õmmeldud, porist puhtaks, ja pani koorukese bulwari ääres olewa pingi peale, just gaasi laterna alla, nii et ta kaugele paistis.

"Mida teie seal teete?" — küsis krahw, naeru käes wingerdes. "Dlete järsku lolliks läinud wõi?"

"See on ühe õnnetuma mälestuseks, kes minu eest suri, — wastas hertsog, mille juures ta hääl wärises.

"Urge naerge, mu sõber, see teeb mulle haiget."

Kudas Cesti sõjamees sureb.

Mamohwitseri Otto Riide, kelle pildi käesolewas lehes toome, surmatunnikese üle kirjutab üks tema sõjasektimeestest järgmist:

"Mitu päewa kestsid ägedad wõitlused ja meie ei saanud waenlast ühti hästi edasi ajada. Siis kamaandati meie wahwad poisid kraawidest wälja, et waenlase peale tungida. Kuid nüüd hakati meie meeste peale nii ägedalt tuld andma, et selge kuuliwihm ühes mudaga wastu filmi lendas. Seisuford oli hirmus täbar, ei teadnud kudagi parata. Meie, Wene, suurükska toodi sel ajal parajaste lähemale, ja sellepärast ei saanud nad meid oma tulega aidata. Nii siis langes ka palju Cesti wendi, küll haawatutena, küll surnutena. Niiama ka Riide, 10 waenlase kuulist läbi puuritult. Aga ta jõudis siiski weel omal jalal mõisawäljale ühe õlekubja taha jooksta ja last seal kummuli maha, kaja silme ette pannes, kuhu rahus puhkama jäi. . . Kolm päewa peale wõitlust matime nad kõik ilufaste maha, 3 meest ühte hauda, ja seadime risti üles. . ."

Puhka rahus, Cesti wend!

Cesti sõjameeste kirjad.

I.

Siin annan, armas sõber, Sinule teada, et 30. nowembril ühte Poola linna jõudime. Wagunist wälja tulles hakasid kajatad ülespoole lastma, ja meil anti ka käft lasta. Seal lendas Sakja aeroplan "Taube", tema ei saanud meie peale pommisid wijata ja pani putked, aga wiee minuti pärast lendas meie juurde meie oma aeroplan, ta tiiwast oli kuuest kohast läbi lastud. Nüüd anti meile käft pahemale poole waenlasele wastu minna. Meie reis algas kell 12 lõunal ja jõudime kell 10 õhtul kohale, aga seal tuli uus käft: pahemale poole minna. Meie joltatid olid wäsinud ja jõmata, nõnda siis jõudime teisel õhtul kell 6 kohale ühe mõisa juurde, kats wersta enne kohale jõudmist jäin mina aga wäsimuse pärast metsa maha ja jäin ka kofe magama.

Tüki aja pärast ärtan ülesse, kuulen: kange lastmine. Kuulid wuhisewad ümberringi. Mina wõisin oma pääsi ja lätsin edasi ühte külasse. Seal seisid meie suurüksi brigad ja mina küsisin nende käest: kas läks siit mõdda kuulipildujate rood. Aga keegi ei teadnud seletust anda. Siis lätsin jälle edasi ühte Poola peresje ja trehwasiin ühe ohwitseriga, küsisin temalt, kus on polgu staab. Aga ka tema ei teadnud, ütles aga, et on siin 17. rood. Seal trehwasiin oma linna poisiga kottu, see oli Johannes Willmann, tema andis mulle suitju, ja temaga jumalaga jättes lätsin weel 2 wersta edasi ja leidisin seal wiimaks oma roo ülesse. Küsisid, kus mina olen olnud; mina wastasin:

Mart Kärme,
Kütsist. Mamohw. 9. lahingu-
sus täinud.

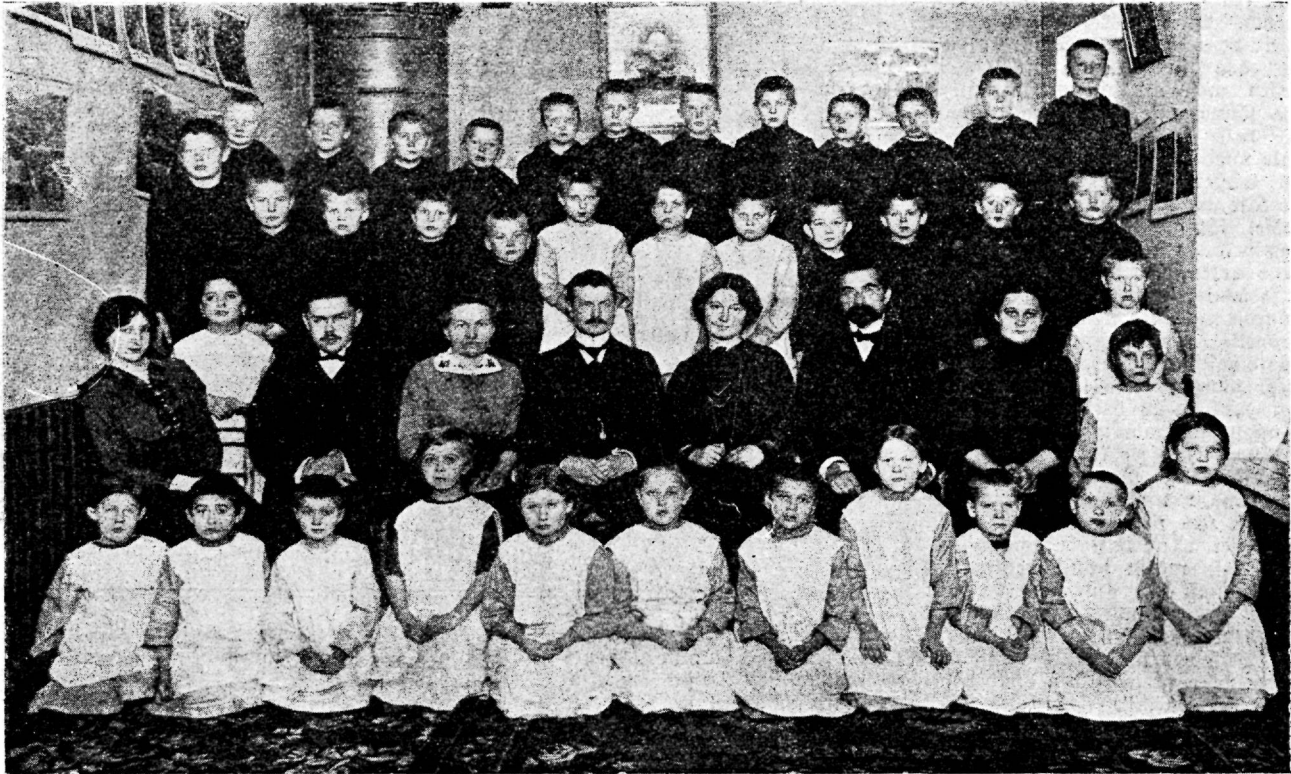

Ernst Allikso,
Tallinnast. Wabatäht. Austria
sõjawäl.

Sõjameeste perekondade eest hoolitsemine Tallinnas.

Wannas'e ülesvõtte.

Räesolew sõda, mis ootamata ja ettevalmistamata meie suurt isamaad tabas, tõi palju häda ja wiletsust ka meie kitsale kodumaale. See sõda on aga enneaimamata kaastundmuse ja heategemuse allikad awanud, mille sarnast ajalugu enne nimetada ei tea. Kohe selle järele, kui meiegi linnas tuhanded perekonnad omad toitjad hirmsale waenlasele wastu pidid saatma, oli linnawalitsuse siidamlikum mure, hädasse järele jäänud perekondadele oma aitawat kätt wastu siutada. Nii tehti ka Dr. Martin Lutheri waestelaste kaswatusmajas 50 tagawarawäelise lapsele, 7—12 eluaastani, ruumi.

9. augustil tulid esimesed lapsukesed asutusesse. Praegu on nende arw 40, kuna lisa ikka weel juurde tuleb. Lapsukes-
tel on ilma rahwuse ja usutunnistuse peale waatamata need-
samad õigused selles asutuses, mis asutuse waestelastelgi.
Sinn annab neile maksuta kooli, raamatud, riided, toidu ja
jalanõud, lihidalt kõiit, mis lastel tarwis on. Lapsed tun-
newad ennast asutuses warsti kodused ja ootawad praegu
igatsewalt lastele kaunimaid pühi — jõuluid. Meie pilt
kujutab praegu asutuses olewat tagawarawäeliste laste gru-
pet ühes kaswatajate ja koolitajatega.

eest. Tegime otsuseks siin hommikuni puhata. Hommitul
hakkasime jälle edasi minema. See oli 6. detf. hommikul,
kui kelbritorteri maha jätsin, ja ronisin nii kui wähegi sain,
üht jalga teise ette tõstes kuni kella 11 ajal B. linna-
keseisse jõudsin. Siin oifsin ühe hea inimese käest naela jahu
ja tüki warest tehtud worsti 25 kop. eest. Piitsin selle suure
isuga, ilma leiwata, kinni, leiba ei olnud saada. Ühe Poola
naise käest oifsin kolm klaasi teed 15 kop. eest, ja nüüd olin
hoopis teine mees, ei tea mis oleks ära sõõnud, süües kas-
wab isu. Nüüd waatsin linnas ringi kas kuskilt saia osta
ei saa, aga asjata . . .

Nüüd oli mure, kust omad mehed üles leian. Wiimati
juhtusin kellegiga kokku, kes teadis rääkida, et meie pool
linnast 4—6 w. eemal on. Wõtsin wiimase jõu kokku ja
hakkasin sinna poole kõmpima, aga õõ jõudis enne kätte ja
pimedas oli raske edasi liikuda. Heitsin põllule üle hunitu
warjule puhkama, kus hommikuni magas. Warsti leidfin
oma roo üles ja praegu olen 30 w. Warsjawist eemal.
Pean ka seda ütleva, et sakslased sellepärast juured lont-
õrwad on, et nad dum-dum kuulibega lasewad, meid pom-
mitasiwad ka nendega. Terwisid kõigile.

A. Kallas.

Eesti sõjamehe laul. *)

Raugel Saksa piiril
Mullakoopa sees
Magab surmaunes
Wäfind sõjamees.

Üle wälja mirin
Sirmsast möllates,
Wilibast ja hulub
Raitsekraawides.

Raugel Saksa piiril
Mullakopa sees
Wäsimusest puhkab
Roidund sõjamees.

Aratab ta üles
Sirmus plahwatus,
Kuulirahest koopas
Tabas ehmatuse.

Puhkab ennast wälja
Wanust waewadest,
Uute wastu julgust
Leiab une seest

Wõidelda tal tuleb
Witme waewaga,
Kuulid, nälg ja janu
Piin'wad armuta.

Unenäos ta kodus
Rägi tallimaid.
Uga ei wist näha
Jial sa ta neid.

Austrias 18. X 14.

August Simson.

*) Sõjawälist saadetud. E. t.

Hans Mõttus,
tagavarawäe kirjutaja.

Oskar Krüger,
Eõja algusest sõjaväljal.

Nikolai Jakowlew,
Baltiskiist. Saawatud 2. detsembril vabemast käest.

Alef. Saar,
Muhumaalt. Saawatud paremast jalast.

Ferdinand Brachfeldt,
Kuitmeest. 8. nov. peast haawatud.

Alef. Reimann,
Nakvere r., 24. nov. peast haawatud.

Joh. Rotmann,
8. nov. sbrapnelli läbi pahemast jalast haawatud.

Woldemar Tilga,
Helme kihelt. 7. nov. haawadesse surnud.

Matšim Maripu,
Muhumaalt. Saawatud 19. nov. pahemast käest.

Kusta Moorits,
Sangasteest. Suurtüki kuult läbi haawat. ja põrutatud.

August Waldmann,
Wohnjast. Saawatud 17. aug. Kiiud uueste sõjav.

August Schmidt,
Draegu sõjaväljal.

Juhannes Leps,
wan. alamohv. 2. sept. pahemast käest ja seljast haawatud.

Aleksander Kink,
Fallinnast, wabatahtlik. Mitmes lahingus käinud, tüüm jalad ära võtnud.

Mart Pusep,
Kiiu wallast. Dreifi granati kiiudest käest jalast ja tõhust haawatud.

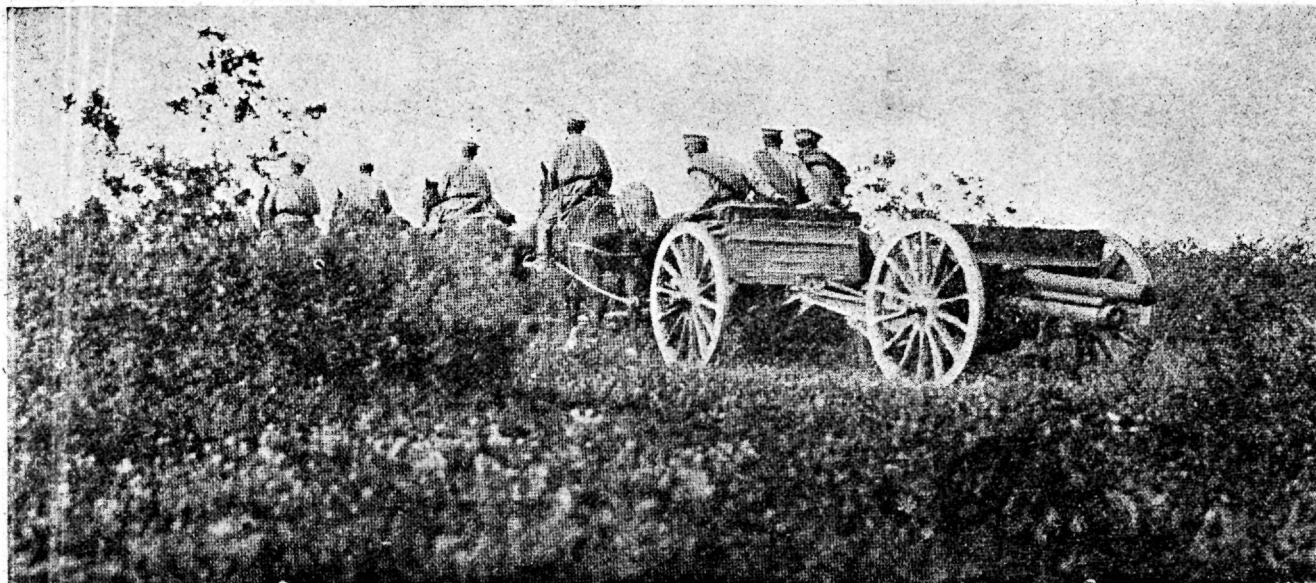
P. Schmidt,
Draegu sõjaväljal.

Juhan. Voltajainen,
Sjarstojelsti tr. 23 korda lahingus käinud. 9. nov. mitmek kohast haawatud.

Jüri Saarefeldt,
Saue wallast. Al. all võitlemas.

August Palu,
Saanjast. 9. nov. haawatud pahem. käest ja jalast.

Herbert Hanjar,
Roelast, wabatahtlik. Saawatud, 6. nov. pahemast jalast.

Suurtükivägi sõjas. Seisukohale!

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(18. järg).

Waene Felice! Mis aitas tema hiiglajõud? Ja kui ta ka sada korda nii tugew oleks olnud kui ta oli, ta ei oleks suutnud teda kinni pidawaid raudtrellisi purustada, ust lahti murda, sõjariistus wahtisi ära wõita, tapakirwe eest pääseda.

Oli õhtu, ja kange pime. Felicel oli kõht tüli ja ta kuulatas, kas juba wahi sammusi trepi pealt ei losta, kes temale leiba toob.

„Siin!“ ütles äkitselt keegi tema ukse taga.

Ta tundis kohe oma wahi häälest ära, kellel keegi teine weel kaafas pidi olema.

„Madonna santissima — on see aga teekond siia!“ ütles siis see teine hingeldades. „Selle olete aga hoolikalt kinni pannud. See waene mees ei oskaks ka siis siit teed wälja leida, kui kodades ja ümberingi ühtegi wahti poleks.“

„See kong on surmamõistetute jaoks. Ärge kufuge. Siin on üks aste. Kas näete?“ ütles waht jälle.

„Tänan, tänan. Kui palju treppisi ja astmeid, kui palju fangialuseid ja koopaid selles wanas kindluses!“

Nüüd tundis Felice ka teise hääle ära. See oli tema onu, don Gennaro Machiavelli. Ta süda hak- las korraga wägewalt peksma, nii et weri palawalt

pähe woolas. Mis pidi see tähendama? Seni oli kõigile kokkusaamine temaga keelatud. Kas tuli ometi jälle lootust? Lootust! Ta oleks karjatanud.

Siis kuulis ta kudas lukud lahti keerati ja suured raudriiwid eest ära liikati. Siis läks uks lahti. Oli see ime, et ta metsiku ahnusega wälja wahtis poolpimedasse fangialusesse, kus need kaks meest seisid? Ta oleks tiibu tahtnud, et üle nende kahe, üle treppide ja kodade wälja lennata, üle mere, ükskõik fuhu — ainult ära, kaugele ära.

„Seal ta on,“ ütles tema onu, „püha Jumal, see on waene Felice? Jumal hoidku, kudas näed sa wälja?“

„Onu, sina siin?“ küsis ta pisut kohmetult; ta teadis küll, et tal filmad auku wajunud ja nagu hall oli, et temast mõne nädalaga ainult luu ja nahk järele oli jäänud.

„Ei mina sind ära tundnud poleks, nii tõeste kui mina sinu onu olen, waene pois! Sa imestad, mispärast ma siin olen. Noh, seda pead sa kohe kuulma.“

Ta kobas oma põretaskust peotäie paberisi wälja, seisis siis neid, otsekui ei leiaks ta õiget kohe, ja ütles siis wahile, kes ukse äärde seisma oli jäänud: „Don Paolo, lubage filmapilguks oma laternat. Siin ei näe ju midagi.“

Waht tõstis laternat pisut, et walguft näidata, aga oli see nüüd, et ta tuigerdas wõi tõukas Gennaro teda, lühidalt, latern langes selfamal filmapilgul põrandale. Tuli kustus kohe.

„Seisa!“ hüüdis waht tugewa, müristawa häälega, „ükski ärgu liikugu paigast.“

„Kus kurat kah, don Paolo,“ hüüdis Gennaro ruttu ja sõnaohtralt, näis, nagu oleks ta joobnud,

Prantsuse türkosid enne Eni jõe äärsele lahinguväljale saatmist.

„Kudas meie ennast siin pilkases pimeduses õige liigutama peaksite? Wõi arwate, et wang selleks põgeneda tahab, et wahisoldatite püüsitikkude otfa jooksta? Zooge parem tuld.“

„Muidugi toon ma tuld,“ wastas see, „aga seniks panen teid mõlemaid luku taha. Ajage lõbusalt juttu. Ma olen kohe jälle tagasi.“

Don Gennaro seisis filmapilgu kuulatades, Felice käest kinni hoides. Mõlemad kuulsid, kudas ta raudriiwid uksele ette lükkas ja finni ke-ras.

„Kuule Felice. See puutub sinu elusse!“ kähistas don Gennaro nüüid tafa ja ärewalt.

„Mis see siis tähendama peab, onu?“ wastas see niisama tafa ja põnewalt.

„Kuule ainult. Kui Madonna del Garmine kirikufell katsteist*) lõõnud on — mitte minutitki hiljem, minutitki worem — rõhud kõigest jõust wastu seda uft seal. Ta läheb lahti —“

„Aga —“

„Ara räägi. Silmapilgud on kallid. Waht on määritud. Ta paneb ukse ainult filmakirjaks lukku, kui ma ära lähen. Kahesateist sammud lähed ja paremat kätt koda mööda edasi. Seal on trepp. Paremat kätt trepist, enne kui sa trepi peale astud, leiad sa laudade tagant ühe wäikse müüriaugu, kuhu wahid harilikult oma riistad panewad, sealt wõtad mütsi, tuue ja puust kingad, mis wana weekandja Lemistocle omad on. Sa paned need selga ja wõtad kaks ämbrit, mis ta seal seisawad, kaelkookudega üle õla. Kui ehk juhtumisi weekandjat

Lemistoclet ennast näed, siis ära hirmu. Pane teda parem dieti tähele, misjugune ta on. Ta on meiega mestis. Siis lähed alla õue peale kaewu juurde. Kui sind keski hüüdma peaks, siis katfu Lemistocle häält ja kõigepealt kõnnakut järele teha. Quest lähed sa, kui ämbriid kaewul wärske weega täitnud oled, wärawast wälja, wahisoldatist mööda, julgelt ja kindlalt. Hirmu ära lase märgata. Mõistfid?“

„Jah, aga —“

„Ole ometi wait, wäljas wiskad sa parajas kauguses ämbriid minema ja jooksed, mis jalad wõtawad, Torre del Greco sadamasse. Sa pead enne kehtööd seal olema. Kuuled sa?“

„Ja, ja. Mis pean ma seal tegema?“

„Seda saad seal teada, sul pole midagi muud teha, kui hüüad don Leonet ja käsid ennast jaht-laewa „City of Aberdeen“i peale wiia. Seisab see nimi sul meeles?“

„City of Aberdeen“, kordas Felice masinlikult seda wõõrast nime.

„Ütle weel kord. Weel kord. Itka jälle. Sa pead seda ühtlugu kordama. Sinu elu ripub sellest ära, et see nimi sul meelest ei lähe.“

„Mind hakatakse taga ajama?“

„Ma ei usu, ei tea aga mitte. Täna õösel poos ennast üks mees siin naabrikongis ära, sest et ta eluajaks sunnitööle ei tahtnud minna. Tema too-dakse sinu asemel siia ja —“

Ta peatas ja kuulatas. Wahi lohise-waid sammusi oli kuulda, ja don Gennaro jalkas korraga waljuste ja ärewalt edasi: „See testament on siin

*) Meie kellaaja järele õhtul kell kahesja

minu käes. Sa saad seda kohe lugeda, niipea kui don Paolo tuld toob. Ka prefekt luges seda."

Paolo astus jälle laternaga kongi.

"Sa ütles, et sa seda oma õdede ja wendade pärast lugema pead. Ja siis andis prefektiherra armulikult luba sind waatama tulla, nagu seda ka don Paolo tõendada võib."

"Kõik on nii," kinnitas waht.

"Nii siis," jatkas don Gennaro ägedalt edasi, "siin on see testament. Loe seda, Felice. Don Paolo on nii hea ja näitab tuld. Sa pead seda hoolega lugema, et teaksid, mis see kõik tähendab. Siin on see testament."

Sellega andis ta nooremehetele, kes oma ärewuse üle waewalt walitseda suutis, suure, pitsariga kirja. Esimesel filmapilgul oli Felice filma ees kõik kirju, nii et ta aru ei saanud, mis paberi peale kirjutatud oli. Ainult hafatufes seisis suurelt ja ilustate kirjutatud tähtedega sõna: T e s t a m e n t o. Alles pika peale lugedes märkas Felice, et kiri kõiki neid samu juhatusi sisaldas, mis Gennaro temale seletanud. Kaugus tema kongist trepini, ämbrid ja weemehe riided, tee kuni kaewuni ja sealt Torre del Greco sadamani, tema teguwis sadamas eneses, niisama ka wõõra laewa nimi "City of Aberdeen", kõik oli seal täpisealt ja arusaadawalt kirjeldatud.

Kes aga nii ohwimeelselt tema päästmiseks sammusi teinud ja kõik korraldanud, seda Felice kirjasti ei leidnud. Gennaro üksi sellega walmis poleks saanud, see oli selge. Tal polnud kõigepealt nii palju rahagi, sest ükfinda wangiwahtide äraostmine oli iga tahes juba suuri summasi maksma läinud. Aga see oli ka Felicele ükskõik. Tema terwe põnewus oli põgenemise enese peale juhitud. Läheb see õnneks? Kõigehalwemal juhtumisel võib ta sealjuures maha lastud saada, aga seesama surm ootas teda seda kindlamine siis, kui ta wangikongi edasi jääb.

"Wõin ma selle kirja omale jätta?" küsis ta natufese aja pärast, kui kirja laks korda hästi hoolikalt läbi oli lugenud.

Ruttu wõttis Gennaro tal paberi käest ja pistis selle kohe tasku.

"Ei tea mis jaoks," wastas ta. "Eksellents prefektiherra andis kowa käsu testamenti sulle läbi lugeda anda, pärast seda aga pean ta oma käes hoidma, nii on prefektiherra käsk. Nüüd pean ma minema, homme tulen ma jälle sinu wastuse järele, sinu õdede ja wendade asjus. Mõistid? Jumalaga Felice. Ainult julgust! Weel ei ole kõikide päewade lõpp!"

Kui Gennaro wahiga jälle ära oli ja Felice ükfinda pimedasse kongi jäi, kuulis ta üsna selgeste, kudas waht riigid nagu harilikult ette lükkas, luku ette pani ja finni keeras. Kudas pidi ta nüüd siis wälja saama? See paistis temale kõik nagu uhenägu, nagu palawikuliste peajude ettekujutus olema. Juba tahtis ta katsuda, kas uks tõeste järele annab. Aga ta talshutas ennast. Kawa ei olnud ju määratud tunnini enam aega, külap siis kõik näeb.

Kuna ta nalga tundis, näris ta leiba, mida waht temale kaasa toonud, ja sõi sellest tubli tüti

ära. Nõnda istus ta pimedas ükfinduses kolmweerand tundi. Sagedaste leiwa närimises peatades, et aga kellalöögid juhtumisi kuulmata ei jääks.

Korraga hakkas üsna lähedase Madonna del Carmine kiriku kell lööma. Waljuste, peaaegu pöretawalt wärises kaja läbi õhu. Felice arwas, et paugud isegi furnuid üles äratada võiksid, nii ärritawalt kajasid ükfindud paugud tema põnewalt kuulatawatesse kõrwadesse. Põksuwa südamega ja hinge finni pidades luges ta ühest kuni kahekümneni. Siis tegi ta omale wagalt ristitähje ette: ojustaw tund oli tulnud. Nüüd kas elu wõi surm.

Täie jõuga rõhus ta wastu uft—see andis järele. Ta ehmatas peaaegu kui poolpimedad kangialust wabalt oma ees nägi ja katsus loomusunnilikult luku ubaduse külles. Siis mõistis ta kõik. Wangiwaht oli riigid lahti jätanud, nii et luku finni keeramine midagi ei tähendanud. Ta teadis nüüd, et kõik hoolikalt ette walmistatud on.

Tasa hiilas ta koda mööda edasi, hoolega sammusi lugedes, et pimeduses ära ei eksiks. Treppi mööda tungis ühe alumises kajas põlewa lambi walgus ülesse. Selle walguses nägi ta ühe mehe warju. Ta kohtus, otsekui oleks ta tonti näinud. See mees tuli praegu kõweras ja küürakil, nagu raugad harilikult käiwad, trepist ülesse.

"Temistocle?" softistas Felice tasa, nii tasa, et ta ise seda waewalt kuulis.

Wanamees tõstis nimetisjorme tummalt suu peale, näitas siis käega ühe poollahtise, laudadeft koftu löödud ukse peale, ja läks siis kõhides ja ägisedes Felicest mööda, nagu tahaks ta temale näidata, kudas ta tegema peab.

Ärewuseft wärisedes kiskus Felice selle ukse lahti: ta leidis sealt kõik, nagu temale öeldud oli, tõmbas pluuse selga, pistis suured puukingad jalga ja müüsi pähe. See oli liiga suur ja ilmatu laia nokaga. Aga ta leidis, et niisugune müüts, mis tema poole pead ja terwe näo warjas, just kõige parem oli. Nüüd juba pisut julgemaks saades wiskas ta kaelkoogud üle õla, pani ämbrid otfa ja alustas oma rändamist läbi kodade ja treppide, nagu temale ette kirjutatud oli. Igas kajas sammusid laks sõjariietes wahti edasi-tagasi. Felice aimas ülewal nähtud wanameest, nii hästi kui see läks, järele, ja kes teda nii kõweras ja küürus käimas nägi, pidi tõeste arwama, et ta wiiekümne aasta jooksul muud pole teinud, kui weeämbreid treppideft ülesse ja alla kandnud. Esimestest wahtideft jõudis ta sel kombel ilustate mööda. Teise korra peal aga hüüdis temale wahisoldat naerdes:

"Bagana pihta, mis müüts sul siis peas on, Temistocle?"

Külm higi tõusis Felicel otsaesisele. Kui soldat nüüd wallatades temal müüsi peast ära tõmbaks, et seda lähemalt silmitseda? Järgmisel filmapilgul wõis tal piisfitikk rinnas olla.

(Järgneb.)

Lumivalgufe.

Muinaslugu meie päevilt.

Kestki ei teadnud dieti velda, kuspoolt ja millal ta ilmunud oli.

Dpetlased ja ajaloo uurijad lehitsevad patsud teabuferaamatud ja kõik wanaaegsed papiruse rullid läbi, millest nii palju tolmud tõusis, et need aumäärt mehed hulgal ajal aevastamisest lahti ei saanud, ja lõppude lõpuks kuulutasid:

„Reitfi, kes ennast kuninganna Kultuuras nimetab, rändab maailma mööda juba väga ammugi ajast saadik, kindlasti võib velda, et ta juba enne ajaloolist aega on ilmunud. Nõnda, näituseks, on tema passi peal märkus, et ta omal ajal Atlantidas on elanud, i. v. maal, mida aastatuhandeid juba enam meie maatera peal ei ole.“

Kuid kuma see kuninganna, kellest me kõneleme, noor ja imekaunis oli, nagu tevadine warahommik, siis ei uskunud kehtmist haridust jaanud inimesed seda tarkade seletust.

Tähetargad omalt poolt jälle arvasid, et kuninganna Kultura otsetohe ühe planeedi pealt, mida me jälle alles tuhande aasta pärast näha saame, maha kukkunud.

Siis astusid luuletajad ette, kes peaaegu ühel häälel kinnitasid, et imekaunis kuninganna ühel magusast lillelõhnast nõretaval tewadisel õõl roosi ja õõpitu seadufewastajest abielust sündinud, kusjuures tema ristiemaks mahlakannike olnud, kes noort imatodanikku jeni hommikuje kaste tilkadega jahutanud, kuni päike oma esimejed kiired nagu tuldniiidid noore kuninganna juurde jaatis, mille kaudu see kui nõiarebelit mööda tähtede poole, taewa poole, ja ülepea enam-wähem kõrgemal seiswate asjade poole hakkas kerkima, ja sealt väga mitmetel silhtidel alla maa peale käib.

Kõige imekikum oli see, et imekaunist kuningannat ühel ja seltsamal ajal peaaegu igalpool laias maailmas näha võis, ja igalpool, kuhu ta ilmus, tundus inimestel, nagu muutuks taewas selgemaks ja kättejaadawamaks kui enne-malt, tähed hakkasid heledamine järama ja ei paifinud enam nii külmad ja kaugele olewat, ja lilled puhkesid toredaste ditsema ja nende lõhn näis weelgi magusam olewat, ja inimesed ise said ilusamaks, paremaks ja nooremaks...

Ja kuninganna ise naeratas õnnelikult ja rõõmsalt, head meelt tundes, et nii palju õnne ja rõõmu inimese-joole võib anda.

Kuulis sellest imest ka wali ja wihane kuningas Kuivkäsi, kes kannatada ei suutnud kui kellegil seda oli, mida temal enesel ei olnud.

Ta ei uskunud efiotsja, kui aga kantsler ja teised ministrid hirmuist wäriwedes temale kinnitasid, et mingijugune nõiduw-ilus neiu, kes teadmata kust pärit ja teadmata, mil ajal sündinud, ennast kuningannaks Kultuuras nimetab, tõeste wõdrastel maadel rändab ja ülemaalpool nimetatud mõistatuslikka imest teeb, siis pdrutas wali ja wihane kuningas Kuivkäsi jalaga wastu maad ja ütles:

„Taewas lähed selgemaks? Tähed hakkawad järama? Mijugust asja ma armastan, kui see palju ei maksa. Püüdke kinni ja wedige see — ha-ha ha! — kuninganna siia. Ja kudas ta nimi oli? Dreesjur?“

„Kultur, juur majesteed,“ julges üks ministritest parandada.

„Üks worst kõik, kultur või dreesjur!“ nähwas temale Kuivkäsi ja waatas nõnda ministri otsa, et see filmapiik lõhutõbe jai.

Kuna Kuivkäsi igakord hästi rahul oli, kui tema sõnad miisugust pdrutawat mõju awaldasid, siis jäi ta ruttu pehmemaks ja õnnestas hirmunud ministrit kõigearmuliste sõnadega:

„Pole niidagi, lollite, kannata wälja! Ma annan käsu, et sulle kõnigsbergi ülikooli audoctori diplom antaks.“

Wälja-fuurtüft.

õnneladse, see olla hea — ha, ha, ha — lõhutõbe wastu...“

Ja siis, teiste poole pdrates, ütles ta weel kord:

„Seesamane, mis ta nüüd on, siia tuua... Mis ta on? Tädruk? Noh, küll me temale näitame!“

Wäljutähendawalt jeda wiimast sõna rõhutades, lahkus wali ja wihane kuningas Kuivkäsi toast ja läks oma armsama poja ja troonipärija eluruumidesse.

Kõrgeid auandjad aga hakkasid arutama, kudas kuningannat Kultuuras kõige paremal ja kiiremal kombel kätte saada.

Kätte said.

Kärstasid kätti tal kallist kangast koetud riided, mille kallal tuhanded inimesepõlwed, oma armsamat ikka paremine ja paremine ehtida soovides, aastatuhandeid töötanud.

Saifid ära imekaunist wangil tema suurepärasised juuljed, milledest üegi keel õõpimedust — ise ma näinud pole, kuid kõneladse, — walguis wälja hooparand, nagu päikest.

Tahtsid waejetele kullest ka kõik muinasloolikult wäär-tusega kallistiwid ära rebida, kuid keegi rõõwliwiteft tuletas parajal ajal teistele meelde:

„Mete meehest ära! Kallistiwid warastada ja, ülepea rõõwida, see on meie suure kuningas armsama poja ja meie kalli troonipärija eesdigus.“

Aru said ja järele jätsid.

Kui armsama poja juures wiibiwale kuningale teatati, et kuninganna Kultura poolelufalt, muudu aga terwelt, paigale on toodud ja kallistiwidest aina järab, siis kargas Kuivkäe armsam poeg ruttu oma toolilt ja tormas üfse poole.

Kuid kroonilandja isa ütles, oma poja nõust aru saades, lahete sõnadega:

„Kannata. Küll jõuad. Mis sinu, see sinu käest ei pääse. Aga esmalt peame tale piisut puhkust andma, et ta ennast koguda jõuaks...“

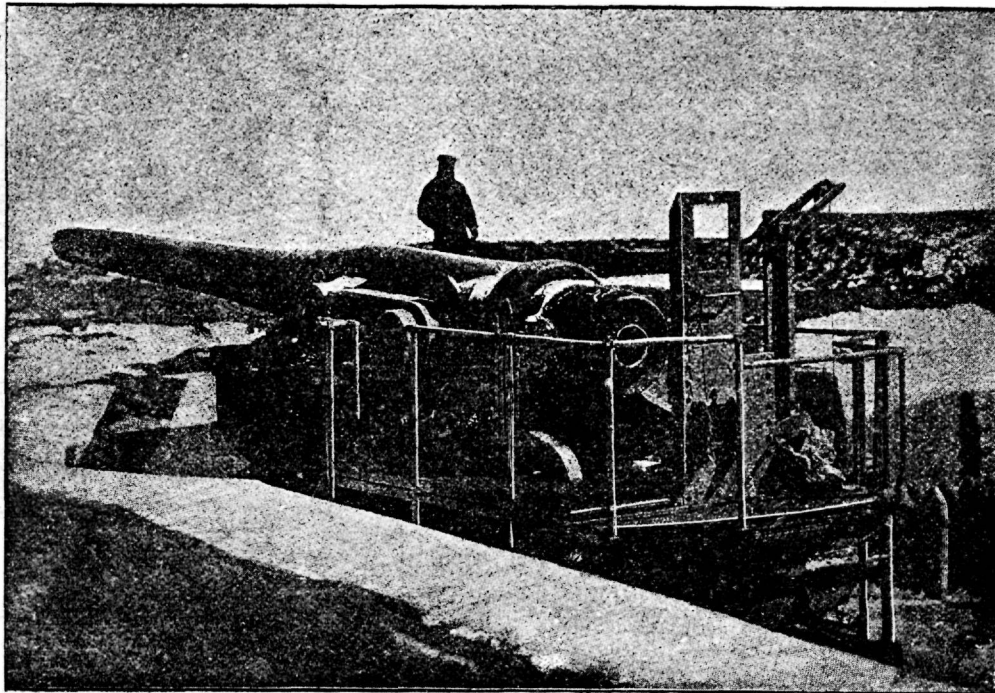
Ja sealsamas seiswate kahe kindrali poole pdrdes ütles ta:

„Waf see lollite jalutab, muidugi kahe truu soldati ja schuymani (meie keeli — linawahi) saatel. Kui ta tõeste see Kultura on, nagu ma teda enesele ette kujutan, siis saab ta sellega väga rahul olema... Siis aga waatame...“

„Siis waatame!“ kordas tema järele tema armsam poeg ja kiimalit naeratus kõwerdas tema mokka.

Ja nad mõlemad pahwatasid nõnda naerma, et üegi jõjatules käinud kindralitel külm judin üle selja jooksis.

* * *

Rindluse-suurtüft.

"Mul on au teatada, kõrgeausus, et seesamane Kultura jalutada ei jooivi!" teatas schuymann teisel päeval kindralile.

"Ei jooivi?!" imestas kindral ja juhtis oma küsiwa piigu sealhambas kõrvas seiswate soldatite peale.

Soldatid, kellest wõlwekolid ammu juba kõi inimlikud sõnad wälja olid tuupinud, suutsid ainult arusaamata hääli teha, millest aga wilunud kindral, nagu tarwis, aru sai.

"Sm!" tegi ta. "Niiugusel juhtumisel peaksite katsuma selle neitsi juures tuntud taltsutamise abindusi tarwitada. Pidage meeles, et see mitte tühi paljas teie ees ei ole, waid meie kõrge riigivalitseja isääralise hooletandmise all seisew Kultura on. Mõistate?"

"Mõl-mõl-mõl!" wastasid kõi kolm.

"Winge!"

Ja kui kuninganna Kultura jällegi wastu tõrkuda tahtis, andis soldat talle rusitaga küljekontide wahel, schuymann aga wirutas kullasse ja liis sellele harilikule käeliigutusele weel niiuguse sopase sõna juurde, et kuninganna mitte ainult ei läinud, waid otse jooksis aeda.

Seesugused taltsutamise abindud wiisid nii kaugese, et neitsi ndus oli jalutama.

Jalutamise puhul wiisid saatjad kuninganna kuhugile asutusse, kus teda wägise dlut jooma ja tooreid laulusi werojadest, rüüstamistest, põletamisest ja rindade maha lõikamisest kuulama sundisid, mida nad ise omakeskil "isamaalisteks" nimetasid.

Keegi kuldrillidega paks herra, kes enefe professori ütles olewat, astus schuymanni juurde ja küsis sellelt meelitades, peaga kuninganna peale näidates:

"Kas ei lubaks teie teda minule natukeseks ajaks. Ma wütsin ta seni oma juurde, kuni minu proua..."

"Ei mingiuguseid järeldõtmata tegusi, herra professor!" wastas schuymann. "See neiu seisab meie juure kuninganna isääralise hooletandmise all ja alla sada marka ei ole mõtelbogi —"

Professor ldi käega, jootraha hind oli liiga kallis. Kuninganna istus rohkem suruult kui elusalt.

"Ja — imelik asi! — kõige selle peale waatamata, mis ta praegu näinud ja kuulnud, näis tal, nagu oleks ta lord ennemalt, wõid olla ammu, ammu juba, siin maal wõibinud, neid uulitsaid ja neid aedasi, ja neidsamu — ja kui mitte neidsamu, siis samafuguseid — inimesi näinud, kuid kõi — uulitsad, aiad ja inimesed — oleksid nagu teised olnud.

Näitujeks siin see professor — tolleagne professor kõneles mõtte wabast lennuft, armastujest inimesejuu wastu, oma kodumaa hariduslistest ette wõtetest ja püüetest, kõrgetest idealidest...

Siin see professor aga...

Siin sai mälestustesje suitunud kuninganna juba tuttawa wõmmu kullasse, ja mõistis, et minema peab...

* * *

Ja sündis see, mida testi polnud ootanud: jaluustõigult tagasi tulles wajuus kuninganna mõne aja pärast jügewasse unesse,

millest teda testi üles äratada ei suutnud. Kudas ja mispärast see nii juhtus — ei teadnud testi ütelda.

Murgatagustes jostitati küll, et sel päewal esmalt kuningas armjam poeg ta juures läinud, kes mitte ainult kõi kalliskiwid, waid ta wiimased riided ta seljast rebinud, ja siis ette pannud mingiugust mängu mängida, mida isääraneis leitandid armastawad, kui waenlase linnadesse ja külladesse satuwad, kuid siin langenud kuninganna minestusesse.

Siis tuli kuningas kuivõtkäsi ise abiks.

"Ma äratan ta kohe meelemärtusele," ütles ta, ja andis jalaga nii mõjuwa hooi, et waesetel kaks küljekonti katti murdufid.

Kuid, oh häba, kuninganna ei ärkanud, wajuus selle wastu koguni nii jügewasse unesse, et kõi kuivõtkäe riigi õpetatud mehed seisukorra lootusetaks tunnistasid.

Kuningas tahtis juba käsu anda, et magaja merde heidetaks, kuid jäi hea lootuse peale weel ootama.

Ja järgmistel päewadel teatati temale, et kuninganna õõseti mingiugustest kangelastest soniwat, kes ida- ja läänepoolt tulemas olewat, et teda üles äratada ja wihatud wangist wabastada.

Siis kästis waki ja wiiane kuningas isääralise wahisalgad kuninganna Kultura utse taha seada ja teda seitseme luku taga pidada.

Ja kuulewad wahimehed iga õõsel, kui kuninganna sonib:

"Nad tulewad! Nad tulewad! Nad on juba lähedal!" kuulewad ja kardawad kuningale teatada.

Sire Beatsh-Brendy.

Rahwa tähtsaamat

1915. aasta jaots. Sünd 3 t.

Rõige kasulikum ja tutusam maa ja linna rahwa kalender. Saada igast raamatukaupluseft. Seaduse kirjastus Tallinnas Harju ja Rütli uul. nurgal 46/15.

Läbi maapealse põrgu.

III.

Wiperus Surmasõlme-Jüri süü pärast.

(Kirjutatud õhumafinal põlwe otsas ja Memelist tuwipostiga ära saadetud).

No-jah! . . . Seda ma just ootasingi — õigem: ei oodanud niisugusest tublist mehest, nagu Jüri, sugugi. . .

Olguigi, et wa' Jüri wäljädppinud mehaniker on ja masinate wärki nagu oma wiit sõrme tunneb, siiski tegi ta meie kätte ja wäga tarwilise edasijõudmise juures wäga jämeda wea: tuli mitu tundi tühja-tühja ära raisata! . . .

Meie lendame, näituseks, rahulikult edasi. . . kõik läheb kenaste: motor müdiseb nagu perenaise pudrupada raane all, propeller wäntab ringi nagu peretitire woki wärten, tüür töötab, et lust näha; ma olin isegi sigari suhu pannud ja maitsesin oma olemasolemisest armast löbu. . . kuid korraga hakkab zeppelein allapoole wantuma. . . ja — stopp! . . . Propeller seisab harkis, nagu Mõldre-Matši pukkwesti, kui tuult ei ole!

Meie liugleme pikkamesti alla ja laseme kusagil metsalagenditult maha.

Minu tuju langes korraga 75 kraadi võrra.

"Mis pergeli ilmade tegemine see jälle on?" küsiti ma Jüri käest pahajelt. "Kus me oleme?"

"Oleme wist pärale jõudnud — ega's muidu zeppelein sedasi poleks widanud," wastab Jüri rahulikult ja wahib ise ringi.

"Aga kus siis see Saksaa wäerind on? . . . Kus on suur-tükid? . . . lastekraamid? . . . moonawoorid? . . . haawatud? . . ."

"Reid tuleb alles otsida — ega's Saksamaa siis nii wäike ole, et kõik nagu pihu peal korraga näha oleks! . . . Ja kui see siin Saksamaa poleks, ega siis ka zeppelein siia sisse ei oleks keeranud — juba tal ikka oma wäike arusaamine on kah: tükkis teine wägise ja wägise siia, nagu joodiku hobune tuttawa kõrtsi ette," seletas Jüri niisuguse rahu ja iseteadwusega, mis minu südame päris ääreni täis ajas.

"See on ju midagi sigadust, herra Surmasõlm!" sõhwasin mina wihajelt. "Kus siis teie filmad ja tükkiratas olid?"

"Tükkiratas oli minu käes ja filmad on mul sealsamas, kus teilgi," wastas Jüri niisuguse tooniga, mis isegi kiwi wihale wõib ajada.

Jälle see äraneeitud ükskõiksus ja külm rahu!

Ma tundsin, kuidas wiha tõusis. Ma oleksin heameelega Jürile mõlemi käega karwu kinni haaranud, aga ma hoidisin ennast tagasi, kuidas aga wõisin.

"Lubage mulle siis kompassi ja kaarti," ütlesin ma — ka nii rahulikult, kui wähegi wõisin.

"Kompassi ja kaarti? . . . Mis riistapuud need on?" küsis Jüri oma korda ja tegi ise niisuguse lolli näo, et ma tahes wõi tahtmata suure häälega naerma puhkesin.

"Aga kuidas teie siis sõita teadstite?"

"Noh. . . lasin nii, nagu ikka siis, kui tee tundmata on — muudkui lasse ohjad lödwale, küllap hobune ise teab, kus tee on! . . . Noo—jah! . . . Mis te's nõnda imestawa näo teete? . . . See on ju Saksaa zeppelein, ja kui ta ford Saksamaalt Keilasse oli tulnud, küllap ta siis ka koju tagasi minna mõistis. . . üsna lihtne asi!"

Jüri seletas seda niisuguse õiglase näoga, et ka mina wiimaks ustuma jäin, et zeppelein tõeste tulnud teed oli käinud ja sinna maha lastnud, kus ta ennegi, wõib olla, wahest jalgu oli puhunud — wõi umbes midagi sellelaadist. . .

Õhmine asi on muidugi — peenem maatuulamine toime panna, et selgusele jõuda, misugusele lapikesele siin maakerka pinnal see au on ofats saanud "Meie Matši" sõjakirjasaatjat Breedit Lõhtu ja tema osawat masinajuhti ja ilmategijat Surmasõlme Jüri oma turjal kanda.

"Kus me peatsime olema?" küsisin ma nagu tahtmata.

"Muidugi Saksamaal — kus siis mujal?" sõnas Jüri ja patutas ise zeppeleini sigari külje pihta, nagu hobusele,

kui see kiire sõiduga soojaks on aetud "Waadake siin on ju kõik puhast teist meele kui Tallinnas. Znimeft pole näha — need on wist sõjahirmul ära jooksnud. . . Näh, siin on paar poolpõlenud tõrwalontit ja küünlaotsa — need on wist soldatid õffel kiire põgenemisega maha wisanud. . . seal, näh, mitu tühja wiinapudelit ja worstinohad. . . just nagu Saksaa sõjawäe kohta kirjutatakse. . . Mis te siis weel tahate, et siin peaks olema? . . ."

"Ei need märgid tõenda weel midagi — Tallinna Kadriorus on suwel niisugust kraami weel rohkem maas wedemas kui siin," wastasin mina iseteadliselt ja andsin Jürile käsu zeppeleini puu külge kinni siduda, et siis kaugeemale maatuulamise käigule minna.

Et aqa sellegil mitte meie isikute ja sõiduriista kohta meie äraolekul mingit rumalat mõtet ei tekiks, siis seadime endi zeppeleini ka lipugi peale — "oma enese lipu, nagu Wiijandi linnapea oma majale tähtsai riigipiibal: meie toetamine "Meie Matši" wiimase numbri lõtku wahel ja panime zeppeleini ninasse. Ja asi tahe: Oma "wapp" ja oma lipp! . . .

"Lipp" lehwis wäike tuule käes üsna korralikult, kuna meie ise — üks wahemale, teine paremale poole — metsa sisse maatuulamisele sammustime.

Kui ma juba tiikise maad metsa sisse olin läinud, tuli mul järsku meelde, et ma noores põlwes siis ikka metsa ära ektsin, kui isa mulle karjapoisina "pütkimõõtu" kippus wõtma ehk kui ma hiljem, nooremehel-põlwes, metsa kaudu "ehale" läksin wõi "ehall" tulim. . . Sellepärast ei tihanud ma kuigi kaugele minna, waid tegin wäike ringi ja pöörasin peagi oma zeppeleini juurde tagasi.

Zeppeleini juurde jõudes ei suutnud ma küllalt oma silmi uskuda — mis tont see siis peaks tähendama?! . . .

Zeppeleini tõrwal kännu otsas istub päris eht Cesti näoga mees ja loeb. . . meie "lippu"! —

Ma peitsin enese puu taha ära ja silmitsefin wõõrast õige terawalt. Mees näis päris hoolega "Meie Matši" lugevat, keeras wahel lehte, naeratas, kõhatas. . . luges ikka edasi ja tegi niisuguse näo, nagu oleks ta ennegi seda lehte näinud ja lugenud.

Singimata eestlane! . . .

Ma hiilisin ettewaatlikult ligemale. Wõõras ei pannud isuga lugemisega mind tähelegi. Wiimaks, kui ma ju üsna tema juurde olin jõudnud, astusin ma pöõsa tagant wälja ja ütlesin wiisakalt, "läti-läti" paremapoolset tõrwalappi ülespoole liikates:

"Jatku waimutoidule, suguwend!"

Mees lasi pahema käe lehega pikkamesti alla wajuda, kuna ta parema käega selja tagant midagi kobama hakkas. Ise wahib aga teriti, nagu wihane faru minu otja.

Teisel filmapilgul tuli "suguwenna" selja tagant juba jäme sarapuine wemmal nähtawale. . .

"Waat' sulle, waimutoit" ja "suguwend"! . . . pöõrtas tundmata sulas Cesti keeles niisuguse hää ega, mis mul nagu külmalt wett kaela kallast.

"Noh — noh! . . . Laske ikka wemmal rahul olla", algasin mina, kui me juba minutit wiis üksteisega "tött" olime wahitud: "minul pole mingit kurja nõu teiega ega pole mul kah mingit sõjariista kaajas".

"Räed ülesse!" komandas tundmata.

Ma tõstsin käed sõnakuulelikult ülesse, kuna ise teriti wembla peale wahitsin, sest et mu wastane minuft kõige wahemalt jala võrra pikem ja õladest kaks korda laiem oli. "Kes ja oled ja mis sa siin longid?" päris mees wemmalt nõnda walmis hoides, nagu wihasele koerale lähinetaks.

Ma seletasin oma ootamata käjutajale kõik puhtast südamest ära, mis minu isikusse ja sõidusse puutus, kuid tema näis mind wähe uskuwat.

"Aga kust kurat sa siis selle raisakulli said?" päris ta uueste, wembla otsaga zeppeleini poole näidates.

"Selle ostis Mats Keila naiste käest. . ." hakkasin ma zeppeleini ajalugu seletama.

"Lori!" pöõrtas käjutaja.

"Puhast Sumala tõde! . . . Waadake ise oma filmaga", jutustasin ma edasi, kuna mu käed juba niisama raskest

Alshiria kütid fakslastega mõitluses.

läätsid nagu Joosual Israeli lastele võitu paludes: „waadake ise järele — ta on ju lapitud ja lapid on puhast eht Cesti kafukanaha tükid! . . .“

Mu wastane muigas pilkawalt:

„Puhud aga mehe moodi hambasse! . . . Jo ep ma teie-suguseid juba ennemgi siin olen näinud — teie nuusturid on peened poisid ja meistawad laulda, et kuula aga!“

„Kas te siis mind Saffa nuusturiks peate? . . .“ hädaldasin mina.

„Mes sa ep siis muud oled.“

„Kas te siis ise Saffa sõjawang ei olegi?“ pärisin mina imasüüta inestusega ja tegin niisuguse näo, nagu esimest kord armulaual käies, sest ma olin teda esimesel filmavilgul tõe mõneks Cesti tagawarawäeliseks pidanud, kes Saffamaale wangi on langenud.

„Jo ep ma ikke pele . . . olen ikke veel kodumaal ja tahan ka sinusugusele päewawargale näidata, kudas eestlasi wangi weetasse!“ tähendas Tõll (nii ta nimi wististe tema kaswu järele otjustades pidi olema) niisuguse tooniga, nagu oleks ta kolmeaastase lapsega rääkinud.

Minu hing kargas kah wiimaks täis.

„Tuhhat ja tuline!“ karjusin mina, kása rusikas kiskudes. „Ma olen kõige õiglasem Wene alam ja sinusugune . . . teie julgete mind kahtlustama tulla!“

„Pele sul wiga midagi! Pea aga oma laiad leuad! . . . Küll ep mina juba tean, kudas te siia teie kofku saiate, nagu tondilõiklaid küünlatule peele, kui wa' Triigi meisa Reggi-wemmal oma naisega illewal palgoni peal seemnesibulaid kaarutab ja teile ilusti tuld näitab . . . tean, wa feber! . . .“

Minu seisukord kippus päris täbarats minema, sest Tõllu (muud nime talle ma ei mõista anda!) peale ei näinud miski inimlik sõna ega seletus vähematti mõju awaldawat. See nõu oli kallis, aga mina ei saanud seda omal kõrwa tagastki wälja traktima hakata, sest et kõik mu kümme küünt alandlikult taewa poole olid tõstetud.

Mida peale hakata? . . .

Nitmejagused mõtted wilkatasid mul ilksteise järele ja risti-rästi peaaugust läbi, aga õiget wastust ma selle külmuse peale ei leidnud.

Nõnda wahtisime meie Tõlluga tiifit aega waitides ilksteise otsa.

Tõll näis kah ifeenefega aru pidawat, et mida minust õige arvata ja mis minuga teha.

Siis aga komandas ta järsku:

„Keerake ennast ringi, selg minu poole! . . . noh!“

Ma ei mõtelnudki kasku täita, waid awaldasin kõige kindlamat protesti:

„Teie pole õigust minuga sedamoodi talitada . . . see on juba enam kui liiga — — see . . . on lihtsalt mõtufakatõd!“

Sarapuine wemmal hakkas piklamesti tõusma . . .

„See on häbematus . . . ma — ma — — ma panen teid . . .“ Meie Matsil! . . . protesteerisin mina ja hakkasin ennast piklamesti imber keerama.

„Wade, kus mul tebras on — wõi tema paneb minu „Matsil!“ . . . Postoi, pugabi — küll mina sind, raisakullikapteni, alles weel epetan, kudas fakslasted Saaremaa ära wetawad!“ kuulsin ma juba oma selja tagant.

Saarlane kuuldsu midagi kohmimat . . . siis krõbises püürihma pannal . . . siis suruti mu käed tugewaste selja taha ja hakati rihmaga siduma . . .

Minu tuju langes korraga 10 kraadi alla nulli . . .

„Mis pergeli wigurid need on, mis teie siin teete?“ tõlas aga sel filmavilgul minu selja taga.

See oli Jüri hääl! . . .

Saarlane lastis minu käed lahti. Ma keerasin enefe lipsti ringi — kae, wa' Surmasõlme-Jüri astubki kellegi wiisaka näoga nooremehega, kes wabatahtlise madruse ilikõnda kannab, zeppeleini otsa tagant wälja! . . . Niiuhti — tõmbab Jüri kaska saarlase kaenla alt ära ja wistab sada-wiiskümmeend sammu eemale . . .

Ma olin päästetud. Ja tuju tõusis mul korraga 67 ja pool kraadi.

Jüri ja noormees tutkusid „Tõlli“ sõimama ja tahtsid teda eumast rööwimise pärast kiini siduda. Mina aga seletasin asja ära, kudas ta just oli, et meid Saffa salakuulajateks on peetud ja et Saare onu mind sugugi rööwida pole tahtnud. See lahutas Jüri wiha ära ja ta hakkas suure häällega naerma:

„Pagana tobu, niisugune! . . . Wõi tema ei tunne meie wappi ega mõista omaid wõdrastest ära lahutada?! . . . Noh, mina sind alles õpetaksin! . . .“

Saarlane muigas ainult:

„Ise oled tobu! Kui sa Saffamaale tahtsid minna, mis sa siis Saaremaale otksid? . . . Meid raisakullisid oleme siin juba küllalt näinud . . .“

Surmasõlme-Jüri tundis enefe walusast kohast torgatud olewat ja oli sellepärast wait nagu sult, waatas ainult torra wihastelt Saare onu otsa.

„Mees mehe wastu, kolm meest kuradi wastu!“ ütles Tõll (muu ta wiift ei wõinud olla!), sülitas, heitis käega ja kadus metsawarju. Ta oli nähtawaste ilkagi selles kindlas arwamisef, et meiega kõik asjad korrast pole.

Seega oli wahesuhtumine lõpetatud.

Umbes weerandtunni pärast oli meie zeppeleini jällegi täies sõiduhoo — wärisef ja puristas nagu Nilbe-Mihli pulmatäkk . . .

Noor wabatahtline madrus oli meile teele minekul kõigiti wäga sõbralikult ja asjatundlikult abiks, ja kui me juba mitu head meetrit maapinnast kõrgemale olime tõusnud, siis oli ta inestus suur:

„Soood!“ hüüdis ta kõuehäälega ja wistas oma müüsi õhku.

„Kuradi tubli pois!“ kiitis Jüri. „Ütles enefe mõisnikurpoja olewat, aga oli lahke, mis hirmus, kui ma talle seletasin, et me Saffamaale sõidame. Seletas mulle siis kõik juuift suhu ja käest kätte, kudas sõita — ja kõik . . . Andis weel wiina ja kõik . . .“

Ma naeratasin ainult — meel oli hea, et me jälle ees-märgi poole teel olime. — (Järgneb)

Preedit Tõht.

Sõjaharitud Tallinna Eesti teatrimaja „Estonia“ kontserdi ajal.

Reinas'e illesõnde.

Kui kangel, kangel oma kodu piirilt
Ma rändan turval meele ükfinda ;
Ei iksti pill, ei ofawõlkit siida
Mu turba eluteed sin walgusta.

Ma hauast üle puhaldawad tuuled,
Kui maeti sija saue künkaste;
Ei õpiti, ega tema õrnad helid
Wist ulatagi Sani kaldaste.

^{*)} Sõjawäest saadetud. S. I.

Eesti sõjamehe laul^{*)}.

Mu õnnepäewad on mu'ft maha jäänud,
Ei laula õpiti armu wiitisi.
Ei juwe õö, mis kord mul' õnne toonud
Mind rahusta, ei tuule kaebusi.

Ei siiski turba ega letua mina
Ma wõtan wastu, mis mul laatus toob.
Ma waatan kangel tulewikulina
Kust ehk ka mulle päite tõusma saab!

Wõib olla ka, et Sassa piiril juren,
Ja kultima mulla alla maetud saan.
Eht õisfeh ka ites sinilill mu haul
Ja mühab kalmu kõrwal lahte saan.

Ei arwamad mu haurda itil näe
Ei ehi kallim jeda omal kael,
Mu willets elu, wäite, lühikene,
On siiski tähtis juurel, suurel wäel.

Wista kaldal, Warsnawi liinil 26. X 14. A. Simson.

Austrialaste metsikud teod rumenlaste kallal Bukowinas. Wanemate filma all tapawad nad nende lapsi.

See wahetord.

Head wahetorda luua
tõotab parun „Teatajas“,
tõotab meile rahu tuua
kalli kodumulla rajast . . .

Aga miks siis, kulla herra,
kinnijets jääb meie sinod?
Miks ei aabel anna perra
meie nõudele üts minut?

Miks ei ole meile teada,
mis teeb maapäew salamasti?
Miks ei wõi ta nõnda seada,
et jääts saaliutjeb lahti? . . .

Et me teats, kuhu raha,
mis meilt waljult fiske nõutud,
läheb? Ja mis teeks see paha,
kui ju nõnda kaugel idutud?

Ja siis õelge, kel on waja
kiheltõnnas karjast dige?
On see ütsit Saksa maja,
wõi käib rahwas üle dige?

Kes me õpetaja aga
paneab tema koha peale
urinaga, nurinaga,
jätab kõrwa rahwa heale?

Kes peab ülewäl meil kooli?
Wald! Kuid kes sealt nopib diisa,
maaju jutustiti ei hooli? —
See on ritas jaks ja mõisa! . . .

Andke oma moonakale
palka enam, korter parem,
et kaoks seisutord nii hale,
seba parem, mida warem.

Arge Saksa mehi tooge
jaksast nende ajemele —
Eesti mehele siin looge
taewas selgem, rõõmsam, hele . . .

Tarwis õigus, tarwis kohus
õige l t jaotada ära,
siis me sõbrad õnnes, õhus,
siis kaob nurin, siis kaob kõra!

Dhaka Ott.

Ujaloolised naljajutustused Willemist.

I.

Keiser Willem pani oma palees, muidugi mitme hea aasta eest, suurepäralise kontserdi toime, kus kõik Euroopa kuulsused pidid laulma. Ta awaldas soowi, et ka Adelina Patti seal laulaks.

Saadeti tiwadjutant Pariisi lauljanna järele.

„See küll,“ oli see nõus. „kuid etteaste eest 10 000 marka.“

Telegrafeeriti Willemile — see protesteeris nii kõrge tasu wastu ja palus lauljannat isiklikult läbi rääkima tulla. Lauljanna iimus. Willem hakkas maha tingima — Patti jäi oma nõudmise juurde kindlaks.

Willem rattus ärewusesse.

„Aga olge ifka,“ hüüdis ta, „mul saab feldmaršhal Wolffe kõigest 9.000 marka kuus, s. o. 300 marka päewas, ja teie . . .“

„Noh, majesteet, las ta siis ka laulab,“ wastas lauljanna ja sõitis Pariisi.

II.

Kunstiar mastajat mängides käis Willem paljudel kontserditidel.

Kord wiulikuntniku Rubeliku kuulates kutsus ta selle oma juurde tassi kohwi peale.

Järgmisel päewal ilmus Rubelik paleesse.

„Aga kus wiilul on?“ imestas Willem.

„Majesteet,“ wastas Rubelik, „minu wiitul kohwi ei joo.“

Sohenzollernite nali.

Keiser Willemi teine poeg, prints Eitel-Fritz, kirjutas Biviere lossist Brantsufemaal lahtudes, kus ta ajuti peakor-
teris olnud, lossiukse peale mõne rea. Nendes awaldas ta kahetjust, et lossiomaniika sel ajal kodust ei leitud, kui tal „juhtumisi õnn olnud nendele oma killaskäiguga au awal-
dada.“ Lossist lahtudes aga wõttis prints mitu loormatäit kallid mööbleid ja muid wäärtuslisi asju kaasa.

Waesed Biviere lossiomaniitub jäid nii siis sellest suurest auust ilma, et oma lossi riisumist pealt waadata ei saanud.

▽ ▽

Kuningas Alberti soldatid.

II.

Wene lehtedes oli kord jutt ühe teise alamohvitseri kangelaseteost... Juhtumisi nägi ta Arshoti lähedal raudteel seisma jäänud Salka soomusrongi. Weduri peal ei olnud tedagi. Weduri juht ja abijuküta olid mingijugusel põhjufel maha tulnud. Nagu nool ro nib belgialane raudtee liinile, kargab weduri peale ja annab täie auru. Pooltundi hiljem tõi ta Arshoti „wangis rongi“; rongi soomustatud wagunitest leiti kolmjada tatskümment soldatit ja mitu ohwitseri. Tema auls langes siis ta rongiga warsti tagasi sõita, peale tungivatele tatslastele vastu.

Kindral Bertran, 3. „raudse“ jalawäe diviisjoni ülem... Kord õõjel Lüt tichi all märkab kindral, et tats Belgia polku hirmsa ekstituse tagajärjel üksteise peale lajewad. Kindral kargab kaitse kraawist wälja ja jookseb ühele nendest polkudest vastu. Kuulid wistikawad tagant, kuulid lendawad temale vastu. Ta hakkab walju häälega tuntut rahwa laulu laulma... Jahmatades jätawad soldatid tuleandmise seisma. „Tere seltsimehed. Teie tundsite mind häälest?“ hüüab neile kindral.

Lahingus Genti all 10. jaan. Belgia sõjawäge kõikumaja hakkas taganema, silba mõõda Löweni kanali taha warjule pääseda püüdes. Kindral Bertran tormab oma staabi ülemaga silla peale ja peatab pögenejaid sõnadega: „Soldatid, seiske! Teie eksite, sõbrad, waenlane on sealpool kanali! Edasi! Kohe jduab ta abiwägi päralt!“ Pögenejad jäid seisma. Kindral andis neile lubatud abiwäe... oma gornisti (pajunapuhuja) kujuk, asus ise soldatite etteotsa, ja wiis: nad tikkudega tormijookhule, mis Salka polgu purustamisega lõppes.

Lõpuks juhtumine Lüt tichi piiramise ajajärgust. Meie toome sõna-sõnalt selle kangelasete pealtnägija jutustuse.

„Msi juhtus õõjel Bonjelli kantsis. Kella 12 õõjel tõi maakuulajad teate, et tatslastel tähtsalt oma seisukohti muudawad. Selmistes kaitsekraawides istus 1. kütipolgu rood. Soldatid olid täielikult rahulitud. Nad olid kõige wastu walmis.“

Tunni aja pärast selgus tatslaste kawatus. Lih wäe-osa tungis kaitsekraawi poole. Kütide osaw tuli pani ta peatama. Tatslastel taganesid, kuid hakkasid warsti jälle uueste peale tungima, nüüd juba ükstitute saltadena. Salka soldatid lähinesid mõnesaja sammuga peale ja hakkasid siis tormi jooksmas ja... langesid. Meie soldatid hoibsid padruni ja lastid ainult siis, kui siht kindel oli. Kõik tats ilu-aste, kuni saatuslik juhtumine jeda kokkupõrkamist kurwaks lüüasaamisteks ei muutnud.

Kantsi komandant käskis kütidele 9. jalawäe polgu kuulipildujad abiiks saata, millele koerad olid ette rakendatud. Kuulipildujad asusid seijukohtadele, koerad heitsid nende taha maha. Sel ajal läks 15 tatslastel õnnets kaitsekraawile kuni 100 sammuga peale lähineda. Nad hakkasid otse kaitsekraawi tuld andma. Kütid walmistasid tikudilulusele. Kuu walgusel paistis waenlasetogu palju suurem olewat. Siin juhtus nüüd hirmus ekstitus, misjugaheid lahingumõl- lus, kahjuts, tihti ette tuleb. Kuulipildujate sihtijad olid kogemata wale kauguse wõtnud ja tinasadu wurijes kütidele selga. Õnnetus soldatid, leda eest tatslastel, tagant aga oma mehed lastid, jattusid meeleheitlikusse segabusesse. Kes termeks jäid, jooksid paremale ja pahemalpoolse lünka taha. Tatslastel tarwitafid segabust kasulikul ja tormasid täiel rinnal edasi. Ma nägin ise, et nende esimehed read

Kaukaasia mägedepoegade sõjajarjutused.

Belgia 9. jalawäe polgu mündrites olid. Salka gornist puhus Belgia signali. Kuulipildujad jätsid arusaamatutes tuleandmise seisma. See oli hirmus. Tatslaste kawal wigur õnnestas. Nad tormasid kuulipildujate poole. Kaabruise kaitsekraawides tellis surmahirm. Kuulidusid hüüdes: „Päästke endid, kes wõid!“ Meie soldatid jooksid laiali, pöõjaste taha warju, kargasid maaldhebesse. Salka bataljonid aga lähinesid määrastawate hüüetega: „Hoch! Hoch! Hoch!“ Kants awas tuleandmise.

Hakkas loitma... Läbi hommiluse udu hakkasid wäe- osad selgemine kätte paistma.

Lüt tichise wiirwa tee peale, Bonjelli kantsi lähedusesse, kogusid kaitsekraawidest pögenenud soldatid. Nendega oli kõigest üks ohwitser. Palawikulise kiirusega kaewasid nad kaitsekraawisi.

Geenal nägin ma weel kahte, kolme soldatite salka, ndu- talt teel istuwat. Ma aimasin hirmsa õnnetuse lähinemist...

Korraga tajas kogumise signal... Weel... Weel... Nagu maa alt kerkisid soldatid, jooksid kängaste tagant orgudest wälja. Ruttu asusid nad rinda ja tormasid ülesse, maha jäetud kaitsekraawide poole. Kes jooksid kümme- konda poisji-wabatahtlikult. Minuti pärast pratsatasid püsside kogupaugud. Paigale kihutasid neli wäljajuurtüki batareit. Nende paukude komin julgustas lahingusse jookswaid sol- datisi. Mõne minuti pärast kostid waljud hüüdes... Algasid tikudilulused. Tunni ja kahelümne minuti pärast olid kaitsekraawid tagasi wõidetud.

Misjugaheid on kuningas Alberti soldatid... Misjugaheid mehi wõid küll ülewõimuga rõhuda, kuid ära wõita on neid wõimata. „Sarja.“

Meie Matsi 17. sõjanumbris ilmunud mõistatuste seletused:

I. Pime hobune. II. Iseennast tunda. III. Cefel Noa laewas.

Praegu ilmus trükiti I. anne A. Kermilowi

„Smede maal“. Kõige Balti tatslastest. Kõige tähtsam dokument Balti tatslaste elust. Sindh 10 f. Saada igast raamatukauplusest. Pealadu E. R. A. „Säbt“ Wõrus.

Uus ja ajatohane kaunistus Pariisi Notre-Dame kiriku torni jaoks.

„Meie Matsi“ ääremärkused.

Matematikaline ülesanne.

Ajalehed teatawad, et hiljuti otse Berliini külje all kats Wene soldatit kinni olewat võetud. Mis moodi need kats soldatit nõnda kaugele Saksamaa südamesse suutsid tungida, jääb arusaamataks. Meie peame aga sellega, kui tõeste sündinud asjaga rehtendama, sest ega ajalehed kunagi ei waleta. Siit tekib aga isefugune huwitaw matematikaline ülesanne, mida sellekohaste annetega warustatud lugejad ilma suurema waewata wälja wõiwad arvata:

Kui kats Wene soldatit Berliinile 10 wersta peale wõiwad lähineda, — mitu Wene soldatit läheb siis selleks waja, et Berliini ära wõtta? Oiged kostused palume „Meie Matsi“ toimetusele saata, kes selle eest tubli aitäh ütleb.

Rah „isamaaline“ tunne.

Cesti keele kohta lauldi paarikümne aasta eest:

Oh kui ilus oled sa,
oh kui kaunilt kõlad ka,
oh kui palju on sul mõnu,
oh kui palju kenaid sõnu!

Nüüd aga tuleb nendest „kenadest sõnadest“ (jutt on siin nimelt sõimusõnadest) korraga nii mõnelgi auwäärilisel koda-nikul puudus! ... Mis? On see wõimalik? ... Wõi mitte tilkagi enam ei saa seda wa' hunditulist, millega sa terve eluaja jooksul „kõtku elama“ oled harjunud! ... Ei, ütlege mis tahate, — see on liig! ... Inimene peab nüüd üle õõ ihe rakkuga kaineks saama! Tõpju-Tõnis mäletab ainult üht juhtumist oma elus, kus ta päris purjus olekuft jalamaid kaineks sai. See oli siis, kui ta „Lambasawa“ kõrtstift koju minnes kogemata sealauta wana kirju emise kõrwale magama oli heitnud, ja kus ta arwatawa wanamoori asemel wanale seale suud oli andnud, kes selle üle wäga õnnelik nähti olemat. Kui Tõpju-Tõnis sellest ehtituseft aru sai, oli ta

filmapiilt kaine. Ainult isearalikud judinad käisid weel üle feha, kui ta selle sündmuse peale mõtles. Ja nüüd pead lohe jäädawalt kaineks jääma. Muidugi on selles kõiges sõda süüdi. Sõja algatuses oli aga Saksja Willu süüdi. Ja nii mõnigi kõigutab nüüd sinna poole, kus keegi arwab Saksfamaa olemat, ähwardawalt rufitaid ja lausub: „Oigu mis on, aga seda ma talle ei kingi!“ Nad on ootamata kombel kõige suurematels „isamaalastels“ saanud ja tunne-wad kahetsust, et Cesti keel sõimusõnadest nii lage on, et Willule küllalt kohast nime ei wõi anda, millega terwet tema kurja suurust ilhe pauguga saats ära tähendada.

Sõda ja hobused.

Balti aadel seletab oma kaitsekirjas, et mõisnikkude kallid hobused sugugi suurttükide wedamiseks nii kohased pole, kui talupoegade tublid hobused, kes mingisugust tööd halwaks ei pane. Meie saame parunite seisukohast wäga hästi aru: ei wõi ju ometi nõuda, et peenikesed aadeli hobused „prostoi“ Wene suurttükka wedama peaksid hakkama. Kuid siiski: kas ei oleks need peenikesed hobused wäga hästi wõinud Saksja suurttükka wedada, sest, teatawaste, on ju Wene wäed nii mitugi suurttükki sakslaste käest ära wõtnud. Eht mõtlewad auwäärt parunid selle üle järele. Kuid oleks siiski kõige soomitawam, kui hobused ise selles asjas sõna wõtaksid. Siis taotfid igasugused kahtlustused ja süüdistused.

Sündimuse suurenemine.

Tõendatakse, et peale õnnelikka sõdasi sündimuse arw harilikult tubliste suurenewat. Kuid meil, Cestis, hakkab sündimuse juba enne sõja lõppu palawikuliselt suurenema: sõjajuttudega pildilehta sünnib Cestis ühtelugu juurde. Kõigil „sulenoffadel“ näitfe sünnitamise palawit olemat. Sõda wõtab, sõda annab.

D. L. G.

Rarnis.

„Palju see keel maksab?“
„Wiiskümmeend kopikat, proua!“
„Dlete hull! Wiiskümmeend kopikat selle keele eest! Miks nii kallis?“
„Ei ole midagi parata, proua, kaup on täiesti hinna-wääriline! Odaw on praegusel ajal ainult... Saksja keel!“
W. R.

Pettepilt.

Kus on illewitija?

Ringitusüks

annetage igapäevases elus tarvisminewaid raamatuid.

Jahimehe käbiraamat.

Täielik püstitundmine, püstitheaduse proovimine jne. Sõnakoerte tõud. Koerte kasvatamine ja väljajäätamine. Mitmesugused jahipidamise viisid. Tähtsamad jahiloomad ja linnud. Piltidega. Hind 70 kop.

Koduloomade arstimine.

Sõbuste, veiste, lammaste, kitsede, sigade, koerte, kodulindude haigused ja arstirohud nende ravitsemiseks. Hind 30 kop.

Suguliseft kasvatuseft ja enesekasvatuseft.

Arst M. J. Pokrowskaja. Suwitaw kirjatöö ja soowitaw lastekasvatatajatele ja koolitajatajatele. Hind 50 k.

Raistehaigused.

Dr. J. Masngi toim. Palsjude piltidega. Hind 1.50 k.

Kodu-arkt ja kodu-aptel.

Haiguste äratundmine, ravitsemine ja arstirohud. Hind 1 rbl.

Bõrgu ja taewas.

Läbielamised teises ilmas. Hind 50 kop.

Alulugemised piduõhtuteks.

Hind 30 kop.

Wiatöö õperaamat.

325 selgitawa pildiga. Hind 3 r. Kõwas köites 3.50 k.

Wialilled, ilupuud ja ilupõõsad.

140 pildiga. Hind 1.50 kop.

„Teaduse“ kirjastus, Harju ja Riiutli u. nurgal nr. 46/15, fiskekää Riiutli uul.

Jäädawatš mälestusüks.

Jaauariist algades, ilmub ande wiisi iga kuu juur ajaloo raamat

Maailma sõda.

Praegu wõitlewad umbes 50.000 Eesti sõjameest meie ajaloolise waenlase sakslasega. Et nende mälestust jäädawatš teha, tahab Teaduse kirjastus ülemalnimetatud ajaloo raamatu välja anda ja sinna meie sõjameeste päewapildid sisse mahutada, järeltulewatele põlweledele mälestusüks. Sellepärast palume kõiki, kellel on sõjameeste pilti on, neid meile lahkeste tarwitamiseks saata. Pildid hoitakse puhtad ja saadetakse tagasi, kes seda soowib.

Esitaks ilmuwad pildid meie ajakirjas, „Meie Matsis“, mis 10.000 kfi. trükitakse. Ajaloo raamat **Maailma sõda** maksab 6 rubla, ettetellides 4 r. 50 kop., kaastöölisele alandatud hinnaga.

Ette tellimisi wõetakse wastu Teaduse kirjastuses, Tallinnas, Harju ja Riiutli u. 46/15. Sisfel. Riiutli u. Sinaasamasse palume ka pildid ära anda.

Jõulu-eelne müüf

10. kuni 24. detsembrini s. a.

Sõja läbi tekkinud raskete aegade tõttu müüb Teaduse kirjastus oma kirjastustel ilmunud raamatuid

20-protsendilise hinnaalandusega

kõiki teisi raamatuid

10 protsenti alla hinna.

Muud kaubad, nagu: Jõulu ja uueaasta postkaardid, seeria, maakohtade, sõja ja teised piltpostkaardid, kirjutusmaterjal, taskuraamatud, piltpostkaardi ja päewapildi albumid, blokid ja kõitfugu raamatukaupluse kaubad, müüme paraja hinnaga, nagu enne sõda, nikauga kuni tagawara ulatab.

Posti kaudu tellijatel tuleb saatmise- ja finnituse-rahha juurde maksta.

„Teaduse“ raamatukauplus, Harju ja Riiutli u. nurgal nr. 46/15, fiskekää Riiutli uul.

Palume fiske astuda.

Ilmus

Pühade album Jõuluts 1914.

Sijuts muu seas: Jõulu pühadel 1914. Sõjamees. Sawa ees. Krii sõdat sureb. Jõulu õhtul. Jõulu õh. Walwel waitfel õõl. Wanaija ja tütretütar. Metsawaitus. Merelähing. Sõjamehe saatus. Saksa-Wene sõda Tartus. Õhtul. Nälja-kontiert. Noor sõjamees. Uunenägu. Õhtueelsel wabal tunnil. Lahingus. Soudade keskel. Krusamata lugu. Meie aeg. Wilhelm von Hohenzollern. Painaja. Hämaruies. Udu. Soow. Wanemate süda. Wanemate rõõm. Miini sõda. Laste Jõulu hümnus. Jõulu hääle maa peal ja taewas. Suure maailma-sõja liiduriikide walitsejate pildid ja nende riigilaulud (hümnused) jne. Albumi taunistawad 43 ilusat pilti.

Hind 30 kop. Saada ajalehemüüjatelt ja raamatukauplustest.

„Teaduse“ kirjastus,

Harju ja Riiutli uul. nurgal nr. 46/15, fiskekää Riiutli uulitsalt.

„Oste värste „Meie Mats“!“ kostab äkitselt Meie Matsi kõrvu, kes parajaste efimeste värskete Matsidega trükkijast tuleb.

Meie Matsi imestus on sülla pikkune. Kust võis võõras juba värsket Matsi saada? „Aha! See ju tuttav järeltegi oma värdjatega!“

„Na, lüdas sa inimesi tohib petta kallil pühade ajal?!“

„A, ai, jätn pühaderahast ilma!“